LA VEU DE CATALUNYA

BIBL. CENTRAL BARCELONA

SETMANARI POPULAR

Pro aris et focis.

ANY VI. - 1986

LA CATALANA

IMPREMPTA DE JAUME PUIGVENTÓS ✻ DORMITORI DE SANT FRANCESCH, 5
BARCELONA

A. 398, 847

TAULA

Pàgines.

A.—*Aguiló y Fuster (Marián)* Puigmal (poesía) 391
Agulló y Vidal (Ferrán.) L' axut (poesia) . . 365
—L' amor de l' onada. (Id.) 449
Almirall (Valentí) L' ideal regionalista en lo discurs presidencial del Ateneu Barcelonés . 597
André (Marius.) Discurs llegit en los Jochs Florals de Calatayud . . . . . 447 y 359
Anonim. La Llengua materna en la ensenyança. (Opinió del Papa y de diferents bisbes.) . . 5
—Centre Catalá de Mollet. 204
—¿Regionalisme? Resposta á un company de Galicia. 421
—A la revessa! 446
—Altre testimoni. 547
—Sobre la retolació dels carrers. 559
—La «Lliga de Catalunya» contra 'l consell de familia. (Esposició al Ministre de Gracia y Justicia.) 69
—Camí enllá.. 98
—L' Ilm. Dr. D. Antoni Estalella.. 204
—Joseph M.ª Quadrado y Nieto. 335
—Entenguemnos.. 373
—La farsa electoral descrita per un estranger.. 377
—La llei de repressió contra l' anarquisme. . 409
—Banderes qui passen. 433
—¡Tente compte! 457
—Romeria del Apostolat de la Oració Catalá á Monserrat. 498
—Escandol administratiu. 604
—Bones noticies. 362
—Regionalisme á França. Missatge enviat al Ministeri d' Instrucció Pública per la Escola Parisenca del Felibrige.. 42
—Lo renaxement d' un poble per medi de la escola.. 63
—Regionalisme á França.. 284
—Una festa regionalista. 382
—Intents centralistes á Suissa. 440
—Lo Congrés provenzalista d' Avinyó . . . 470
—Lo Regionalisme en la França oficial. . . 518
Consistori dels Jochs Florals de Barcelona. Convocatoria pera 'ls del present any 1896 . . 35
— —Cartell estraordinari. 72
— —Llista de les composicions rebudes. 144, 156, 179
— —Veredicte 216
— —Jochs y festes. 222
—Associació Catalanista de Lleyda. Cartell del certámen de 1896. 96
—Cartell de certamen de Granollers. . . . 299
—Certamen de Granollers. Llista de les composicions rebudes. 408, 419
— — —Veredicte del Jurat. 432
—Seté certámen del Centre Catalanista d' Olot.. 347
—Moviment regionalista. Catalunya: 9, 22, 33, 46, 58, 70, 82, 93, 105, 116, 130, 141, 153, 166, 176, 189, 202, 213, 227, 237, 248, 261, 273, 286, 296, 311, 321, 333, 345, 357, 369, 380, 394, 406, 417, 430, 443, 454, 465, 478, 489, 503, 513, 524, 538, 550, 562, 571, 585, 598, 609
— —Balears. . . 58, 94, 250, 346, 406, 466, 551
— —Valencia.. . . 93, 106, 142, 239, 359, 370
— —Aragó. 178, 190, 250
— —Castella la Nova. 286, 406
— —Castella la Vella. 118, 190
— —Euskaria. . 22, 34, 47, 58, 118, 142, 155, 191, 262, 274, 297, 334, 359, 380, 455, 466, 491, 514, 525, 551, 562, 573, 586, 599
— —Galicia. . 203, 215, 262, 406, 525, 564, 619
— —Alemanya. . 10, 23, 34, 70, 83, 203, 262, 274

Pàgines.

297, 323, 335, 382, 418, 431, 466, 514, 526, 540, 551, 564, 574, 611, 619
— —Austria-Hungría. . 9, 23, 34, 47, 84, 106, 119, 178, 191, 203, 215, 239, 251, 323, 382, 431, 455, 466, 479, 492, 504, 225, 564, 574, 587, 611, 620
— —Bélgica. 71, 515, 587, 612, 619
— —Bulgaria. 611
— —França. 23, 47, 70, 83, 94, 107, 131, 142, 203, 215, 250, 274, 287, 297, 334, 382, 407, 418, 431, 455, 466, 479, 492, 503, 514, 526, 540, 611, 619
— —Gran Bretanya. . 34, 71, 83, 94, 131, 371, 381, 444, 504, 515, 551.
— —Italia 142, 178, 574
— —Luxemburg. 611
— —República Argentina. 359
— —Russia. 407, 526
— —Suecia Noruega.. . . . . 178, 465
— —Suissa. 491
— —Transvaal. 10
— —Turquía 346, 395, 407, 431, 444, 455, 466, 491, 574, 610
—Regionalisme en la prempsa. 12, 24, 35, 47, 59, 71, 84, 94, 108, 119, 132, 143, 156, 167, 204, 215, 239, 252, 263, 274, 288, 298, 323, 335, 347, 359, 371, 383, 395, 407, 418, 431, 486, 468, 479, 504, 527, 552, 564, 575, 587, 599, 612
—Dietari del Principat. 12, 24, 36, 48, 60, 71, 84, 96, 108, 120, 132, 144, 156, 168, 180, 192, 204, 216, 228, 240, 252, 264, 270, 288, 300, 312, 324, 336, 348, 360, 374, 384, 396, 408, 420, 432, 444, 456, 465, 480, 492, 504, 516, 528, 540, 552, 564, 576, 588, 600, 612

B.—*Berluch-Perussis.* Carta á *Les Mois dorés.* 284
Bordas (J.) Reunió pública á Sabadell. . . 10
Bori y Fontestá Lo rellotge de sol (poesia.) . . 161
—La tragedia d' una mare. (Id) 340
Bové, Pvre. (Salvador.) Institucions de Catalunya. Los Gremis. 8, 20, 56, 68
— —Consolat de Mar. 80, 91, 104, 114, 140, 152, 164, 174, 200, 212, 247
Berggruen (O.) Druides y bards galesos. . . 54

C.—*Cabot y Rovira (Joaquim.)* L' escolanet del Carme (poesía.) 129
—Lo Cenacle de Leonard de Vinci. 591
Cánovas del Castillo Compliment de profecies tristes. La veritat sobre la guerra de Cuba. 386
Capellá del Bisbat de Gerona (Un.) Prech als bons catalans. 520
C. O. Concordancies republicanes. 473
—L' Ajuntament de Barcelona. 506
C. O. B. De oportunitat. 173
Codina, Pvre. (Joan B.) Lo jurament en 'l Antich Testament. . . . 171, 187, 197, 207, 234
—Ave, María. 350
Comas (Ramon N.) L' Emm. Sr. Cardenal Doctor Salvador Casañas y Pagés, Bisbe de la Seu d' Urgell. 31
—N' Enrich Claudi Girbal. 79
—Mossen Pau Parassols y Pi, Pvre. 236
—Miquel Carbonell y Selva. 251
—D. Lluis Gaspar y Velasco. 251
—Joseph Cerdá. 263
—Joseph M.ª Quadrado. 355
—Manuel Ferrán y Barjona. 364
—Frederich Trias y Giró. 499
—Benvingut Socias. 499
Corominas (Joseph) Cant de Moyssés després del pas de la mar Roja Exodo, Cap XV) Estudi sobre 'l text hebreu. 243

Pàgines.

D.—*Dausa (F.)* ¿Que es l' uniformisme? . . 78
—Los desvergonyits. 85
—En la Academia de Llegislació y Jurisprudencia. 158
—El general Tornabé. 229
—Vindicació del Catalanisme. 325
—Cal filar prim. 439
Delambrú (T.) La unificació jurídica d' Alemanya. 522
Doria y Bonaplata (Evelí.) Lladre?. (faula) . 583

E.—*Elías (Alfred)* A la meva Montserrat. . 400
Espona y de Nuix (A. de.) A ma Patria (poesia. . 321
Estisoretes. Retalls de paper. 568

F.—*FO. CO.* La mortalla. (Balada bretona) . 390
Font y Sagué (N.) La Iglesia y 'ls sants populars. 17
—Una estatua. (Romanç pera 'l sigle xx.) . . 77
—Costums de la iglesia catalana en la edat mitja. Processons de pregaries «pro pluvia.» . 102
— —La Setmana Santa. 162
—Ma primera entrada als Jochs Florals. (Recort d' infantesa.) 225
—Les universitats regionals. 354
—La qüestió social y lo Regionalisme.. . . 509
—Una aplicació del sistema regionalista. . . 582
Franar. La rondalla grega (Traduhida del italiá). 19
—La rondalla del comerç (Escrita en holandés per «Multatuli»). 30
—¡Avant! (Narració en vers per F. Coppée). . 67
—Lo dimoni y 'l paper sellat (Llegenda del Llemosí ,recollida per en F. Grabier.) . . 79
—La cadena de Monstié. 90
—Les batusses d' en Quaresma ab en Carnaval Rondalla en provenzal per «L. Escoutaire») 103
—Unes eleccions d' alcalde en lo famós vilatge de Mont-Collús (Rondalla en llenguadociá per «L' Escoitaire ». 127
—L' home dels tres grans de rahim (rondalla.) 151
—La rondalla dels mesos. (D' una colecció de rondalles gregues.) 164
—La princesa y 'l pastor.. 172
—La envegeta. (Rondalla grega) 184
—La formiga y la mustela. (Id., id.) . . . 198
—La mestressa y la criada. (Id., id.) . . . 209
—La Maria del vestit de fusta. (Id., id) . . 245
—Lo fill del rey. (Id., id.). 257
—Les pomes encantades. (Rondalla en francés de Pau Sébillot.) 280
—La minyoneta á dintre del pou. (Id., id., id., id.) 295
—La manca. (Id., id., id.. id.. 307
—La merla y la guilla. Id., id.. id., id.) . . 363
—La noya y sos set germanets. Id , id., id., id.. 218
—La vaca de la tia Floarea. (Llegenda rumana per Urechia.) 328
—La damisela del vestit blanch. (Rondalla en francés per Pau Sébillot.) 342
—Lo fill de la fada. (Rondalla francesa. . . 353
—La ovelleta blanca (id., id.) 376
—Lo Capitá en Pere. 400
—Lo gegant de les set dones. 412
—Lo pilot de Bolonia.. 436
—Lo rey dels pexos. 450
—La princesa dels préssechs. 460
—La desdenyosa enganyada. 473
—Lo caçador y la serp. (Rondalla grega.) . . 484
—La fada y 'l mariner. 496
—Lo llengatge del endeví. 507
—El fill del rey. (Rondalla gregra.) . . . 521
—Les mitges encantades. 532
—Cendrerot. (Rondalla grega.) 549
—Los quatre fills del moliner. (Rondalla.) . 557
—La fi d' En Joan Espalmat. (Id., de les costes del Nord de França.) 581
—El llop y la guilla. (Id., francesa.) . . . 593

Pàgines.

—Del sabaté feliç qui sols dos colps en sa vida passá pena y de com hi posá remey . . . 604
—Lo Naxement de Jesús. 616
Franquet y Serra (J.) Nuvolada d' Estiu (poesía.) 331

G.—*Garriga y Boixader, Pvre* Lo dia gran (poesía.). 16
—En la funció del últim día del mes de Maig (poesía) 236
Garriga y Boixader (Ramon.) Mala fí. . . . 515
Girbau y Castellá (Francisco de P.) Traducció en vers del Cant de Moysés després del pas de la mar Roja. (Exodo, Cap. XV.) . . . 244
Gomet (E.) Informis millor. 531
—De com practiquen lo dogma de la germanor obrera els socialistes francesos. 543
—La qüestió de les llengues nacionals en la Bélgica 567
—Llibres rebuts. 575, 588, 599

H.—*Hans Sachs* Notes artístiques. 570

J.—*J. C. y R.* Notes artístiques. Círcol Artístich de Sant Lluch. Esposició de pintures dels segles XIV al XVII.] 29
— —Saló Parés. 3.ª esposició estraordinaria . 43
— —Círcol Artístich. Esposició de bocetos y estudis en lo Saló Parés. 150
— —Nostres artistes en los salons de París. . 211
— —A casa En Parés. 548
— —D' assí y d' allá. 556
—Tercera Esposició general de Belles-Arts. 196, 231, 256, 282, 291, 304
J. M. B. y P. Himne per cantarse en la inauguració del Círcol Católich de Obrers en la vila de Roda. 296
J. M. G. Dues reunions públiques á Mollet del Vallés 23
J. R C. Lo 8 de Septembre á Montserrat. . . 435

L.—*L. R.* L' aniversari de la mort de l' Yxart. 255
Ll. Lo Concert del «Orfeó Catalá.». . . . 143

M.—*M.* Contra la prohibició del catalá. . . 266
Maragall (J) Serenata (poesía). 139
—Himne de la senyera del «Orfeó Catalá.» . 499
Maspons y Camarasa (J.) L' espant d' En Peret, (arreglat del inglés.) 233
—Del natural. 537
Miramunt. Els drames d' Echegaray á París. . 188
—El gran cacich.. 199
—¡Vi-va-Es-pa-ña! 242
—Els coros catalans á Madrid. 259
—Lo «Maceo» catalá. 349
—Confessió vergonyosa. 375
—En los payssos ahon hi ha seny.. . . . 391
—Silenci lúgubre. 434
Moliné y Brasés (E.) Narcís Oller.. . . . 218
Morató y Grau (Joseph) Cabories.. . . . 475

N.—*Nadal Lluis (B.)* Cadeneta (poesía.).. . 377
—Romancet de Tardor (poesía.) 523
Nubiola (Pere.) Datos pera la historia dels notaris de Barcelona y de son colegi en lo sigle VX.. . . . 561, 568, 584, 593, 605, 646
N. V. Devant d' un monument. 122

O.—*O* ¡Ara se 'n adonen! 53
—La disolució de les Corts. 53
—Una altra embestida. 179
—La influencia castellana. 337
—Los partits d' oposició. 341
—Al Sr. Ministre de la Guerra. 350
—Quedam entesos. 414
—Mal usar no pot durar. 423

Pàgines.

—La Persecució. 458
—Un argument regionalista. 470
—Lo premi de la política.. 507
Oller Narcís Poemets de Tourgueneff. Diàlech. 77
— —Lo pardal. 89
— —Lo pobre. 99
— —La almoyna. 100
— —L' enemich y l' amich. 114
— —Lo gos. 114
— —Los dos ricatxos. 125
— —Una visita. 125
— —La Festa del Bon Deu. 136
— —Los dos coloms. 142
—Del discurs llegit en la festa dels Jochs Florals 219
—En l' aniversari de la mort del Yxart. . . 255
Omar y Barrera (*C.*) Cançó patriótica (poesía.) . 4
—Tornemhi sobre 'l problema municipal. . . 14
—Lo castellanisme. 26
—Los enterats. 39
—La raça heroyca. 51
—Lo derrer engany 73
—La ignorancia oficinesca. 88
—Contra tot y contra tots.. 110
—Embestint les conseqüencies. 123
—La justificació del Regionalisme. . . . 134
—Revelacions espirituals.. 144
—La argumentació adversaria. 182
—Lo caciquisme. 195
—La nostra festa.. 205
—Cuando D. Lope quiere... 141
—Intrusió del Estat en la vida municipal (Conferencia.) 259, 268, 279
—Als industrials catalans. 289
—Nova endressa als industrials catalans. . . 302
—Al Sr. D. Teodor Baró. 315
—Los progectes d' hisenda. . . . 326, 338, 361
—Misericordia, Senyor! 374
—La convocatoria. 398
—Lo Regionalisme literari. 411
—Després de la brega 446
—Ave, César.. 483
—Prodigalitat administrativa.. 495
—Llibres rebuts. 24, 60, 95, 119, 143, 191, 215, 228, 240, 275, 299, 324, 335, 360, 374, 407, 418, 456, 468

P.—*Pagés de Puig* (*A. de.*) L' ánima en pena 225
Palau y Dulcet (*A.*) Montblanch (monografía.) 367, 378, 392, 404, 415, 428, 441, 452, 463, 476, 488, 501, 511
Palet y Trullol (*Enriqueta.*) A la memoria de nostre malaguanyat rector Mossen Joan Planas y Feliu (poesía.) 52
Parassols y Pi, Pere. (*Pau.*) Goigs á llahor de la gloriosa bandera del Sant Christ de Igualada per la victoria del Bruch. 270
P. J R. Concerts Nicolau. L' Anell del Nibelung 155
Planas y Feliu (*Joan*) A mon barret (poesía.) . 41
Planas y Font (*C.*) La plana caldejada (poesía.) 65
Puyol Safont, Pere. (*A.*) En la Cerdanya.—Lo poble de Obella.—Santa María de Obella. . 138

Q.—*Quadrado* (*Joseph María*) La nit de Nadal (poesía.) 357

R.—*R.* Una campanya catalanista al cor de Madrid. 271
Rahola (*Frederich.*) Elegía. 100
Ramon (*Ramon*) De qué mor un cobart. . . 137
Redacció (*La.*) Als nostres amichs. . . . 602
Riera y Bertrán (*J.*) Flor d' Empurdá (poesía.) 28
Rocamora (*M.*) A la memoria d' En Joan Jaumandreu y Frígola (poesía.). . . . 56
Rodenbach (*Jordi*) Una candidatura. . . . 317
Rusiñol (*Sontiago.*) Una «juerga» trista. . . 7
—El cavall d' En Peret. 44

Pàgines.

Ruyra y Oms (*J.*) Lo millor de la terra (poesía.) 534
—La flor d' aloch (poesía.) 605

S.—*Serra y Campdelacreu* (*J.*) Desvari (poesía) 428
Serra y Valls Joseph (*M.ª*) Oració de Nostra Senyora devant Jesús crucificat (poesía.). . . 200
—De com la ensenyança y propagació de la Doctrina católica deuen ferse en llengua regional 294 309, 319, 329
Soler (*J.*) Cinch estrofes d' En Mistral.. . . 424

T.—*Teclós* (*F.*) Llibres rebuts. . . . 612, 620
Tell y Lafont Guillem (*A.*) La Salve á Montserrat (poesía.) 291
Tintoré y Mercader (*Ll.*) Baladeta de Nadal. . 615
Thos y Codina (*Therenci.*) Les dues aygues. . 426
Torres y Reyetó (*Jacinto*) Llegenda (poesía.). . 148
Tourtoulon (*Baró de.*) Carta á *Les Mois Dorés*. . 285
Trullol y Plana (*S*) Per Tots Sants (poesía.) . 519

U.—*Urechia* (*V.-A.*) Les llibertats en la Hungría 486

V.—*V.* Separatisme á Filipines. 112
—La inauguració del curs en la Academia de Jurisprudencia. 125
—Un punt de psicología social. 136
—Sobre Regionalisme.. 313
—Els mercaders barcelonins. 486
Verigny (*C. de.*) Espanyols colonisadors de Cuba é influencia de llurs carácters en l' esperit de la actual població de la illa. . . 535
Vayreda (*M*) Peripecies d' un payssatgista en busca de son ideal.. 544
V. C. ¡Quan s' acabará aço?. 2
—Lo que caldría.. 37
—Rostos avall. 485
Verdaguer Callis (*N.*) Entre dos anys.. . . 1
—¡Una altra víctima del castellanisme. . . 13
—Los separatistes de Madrid . . . . . 25 y 38
—Una errada esmenable. 49
—La tornada del general.. 62
—La autonomia academica. . . . . 75 y 86
—Pirotecnia espanyolista.. 109
—Dos discursos. 121
—Avisos á temps.. 133
—La resposta de Mañé. 146
—La Andalusía vista per un catalá. 159
—Atalayant. 169
—La darrera pastarada electoral. 181
—A sangs calentes. 193
—Llevor que lleva. 206
—La nova bofetada. 253
—Votem en contra 265
—La Xauxa dels anarquistes. 277
—Servilismes. 301
—Regionalisme y Socialisme. 388
—Testimonis. 481
—A la casa d' empenyos 493
—Qüestió de calces 505
—Un bon pas 517
—Millores proposades per lo nou Rector de la Universitat. 529, 541, 553
—Epílech. 565
—La transacció. 577
—Sobre 'l discurs del Almirall en la inaugural del Ateneu. 589
—Per exemple. 601
—Pax hominibus. 613
Vidal (*V.*) En la «Associació Popluar Regionalista.». 107
—La «Catalunya Nova» á l' Ateneu Barcelonés. 131

X.—*X* En lo Centre Escolar Catalanista. . . 34
—En lo Centre Excursionista de Catalunya. . 59
—Les festes de Ripoll. 211
—Un boci d' historia.. 590

PRO: ARIS ET: FOCIS

LA VEU DE CATALUNYA

ANY VI. Barcelona 5 de Janer de 1896. NÚM. 1.

ENTRE DOS ANYS

Náanch... náanch... náanch...

L' any 1895 torçá 'l coll, com si aquelles batallades fossen los colps de dalla ab que 'l segador implacable li anés trencant les arrels que 'l lligaven al esser. Quan hagué sonada la dotzena, l' any 1895 era ja al pregon avench de lo que fou; y vivíam la hora primera d' un nou any.

Jo no se l' efecte que li fa á la majoría de la gent aquest instant, en que mirám frech á frech la anyada que se 'n va enduhentsen escrita ab signes perdurables una llarga página de nostra historia, tot un enfilall de goigs nostres y de pesars, tantes fulles de nostres esperances, en blanch les unes, ennegrides les altres ab los gargots del desengany ¡y tant poques assoleyades per los resplandors del triomf! y la anyada qui arriva, duhent també sota del braç lo llibre que d' aquí dotze mesos donará compte d' un nou capitol de la nostra vida, y que pot-ser hi posará la nota final!

No tinch cap inconvenient en suposar que una gran part fan la camada sense cap emoció, y tampoch me costa gens de creure que obren molt santament. De la matexa manera que á mi may ningú m' ha refusat lo dret d' esperar ab lo cor impresionat y l' esperit en vetlla, la cayguda dels dotze colps de campana en les nits del 31 de Desembre.

D' en una en una van sonant, cerimonioses, espayades, que sembla que un vege 'l batall alt y á punt, esperantse á picar la altra que la anterior hage acabat lo calmós apagament del retruny, y ab só robust y grave que 's va esmortint, com una nota de cant pla, en aquell ressó vibrant que aterra 'l cos y axeca la ánima com un mot del *Dies iræ*... La emoció ab que esperava que sonessen, se fa allavores mestressa del esperit, y aquells colps de campana li son al ensemps tochs funeraris y repichs de bateig, grillera de agonía y somiqueig de naxemement, y al voltant del any que se 'n va y del quin arriva se pinten y 's despinten les visions, dibuxant memories, esperances, temors... Y l' esperit, ansiós y pantejant, va seguintles, y parla.

Cal regonéxer que 'ls temps en que vivím son espressos per aquests llançaments del esperit. Los medis de saber al día lo que passa per tot lo mon, y la crexenta agitació del viure de tots, fruyt ó coincidencia del enfebrament ab que 'ns ne venen les repercussions, posen devant dels ulls á cada moment lo vertiginós arremolinament dels successos, que la vista apenes si pot seguir, la atenció no poguent ni un instant fixarshi; y en lo caótich ennuvolament del horitzó, tants caps de núvol *d' ala negrosa,* y tant poques clarianes, y, per damunt de tot, aquesta conciencia de que es necessari un capgirament, y aquest pressentiment lógich de que ó ha de renovarse la pluja de foch de Sodoma, ó han de

tornar á pujar les aygues del diluvi, pera endursen al fons del mar les miseries de que la egolatria humana ha tornat á cobrir la terra...

L' any que se n' es anat ha duyt á la presencia del Senyor de les nacions un llibre terriblement acusador: L' home viu pera 'l fanch oferint lo sacrifici de son culte al egoisme, adorant com obgectes sagrats á sa butxaca y á son ventre; enllaçat ab les desvergonyides passions, dança al entorn del vedell de la riquesa... Y al peu dels altars del Deu verdader ó hi calla 'l silenci ó hi canta ses injuries la fé mentida de les onades mondanals que hi fan entrar la hipocresía ó la sequedat del cor. Amor á Deu! Amor á la Patria! Santa y pura flama de la llar cristiana! Creencies y bones usances que heretarem dels nobles passats! Respecte á la llengua de casa, al Dret de casa, al honor de la terra... Açó no es digne dels fidels del vedell d' or. Y ¡or! or! crida tothom. Menjar bé! Dormir bé! No hi ha més ideal que aquest, ni altra aspiració, ni altre problema, ni altre amor. La Religió se mor; bé diuen que ressucita; mes no, es que molts ara adressen son cadávre per veure si 'ls fá d' espantall que guarde 'l grá contra les aucellades qui venen á disputálsel. La moralitat se n' en fuig, no poguent respirar en lo tuf de podridura que fá la civilisació...

¿Qué dirán d' aqui dotze mesos les planes en blanch del llibre que porta l' any nou?...

A les dotze de la nit d' aquest 31 de Desembre, ab l' esperit obert á les poderoses sugestions de la emoció que m' arborava al sentirme entre l' any que queya en la tomba de la Historia y 'l que venía á endursens camí del pervenir, aquell pensament m' esgarrifava.

La clemencia del Senyor es infinita; mes ¿ahon es lo penediment de les gentades, qui podría meréxela? No 's veuhen esperances, en lloch del mon.

Al nostre entorn tot es rebaxament y miseria.

Quan ara al cap de cinch anys de constant predicar, un repassa la colecció de LA VEU DE CATALUNYA, com un document humá, més circunscrit que altres, certament, peró pot ser per açó mateix més significatiu, perdría 'l dalit de tirar endevant, si no fós lo guiatge eternament confortador de la conciencia del dever.

Per ella som en la batalla, é hi restarém tant com nostres bons amichs nos hi seguexin ab sa simpatía. Y ab la serenor del qui se sent interiorment alabat de perseguir ab perjudici propi un ideal benehit per la justicia y per l' amor desinteressat peró degut, seguirém, ab la ajuda de Deu, en aquest any de gracia de 1896, agafats á la corda de la campana cridant als nostres germans de Catalunya á sometent per la patria, pera deslliurarla de la dominació dels estrangers castellans que 'ns deshonra y 'ns entrebanca, y revivar en la santa capelleta de la llar les creencies y virtuts que foren l' honor de la raça y nervi del seu esplendorós engrandiment.

Per no haver escoltat los catalans la recomanació suprema dels darrers defensors de nostres llibertats contra Felip V, ¡quants n' han plorat! ¡Quants ne ploren al present per no haver ohit la veu de la Patria qui demana á renáxer pera amparar als seus fills!... La nostra resistencia als avisos providencials, apressará la hora de les justicies, y allavores plorarém tots, y qui sap si sense remey!

¿Qué dirán d' aquí dotze mesos les planes ara en blanch del llibre que porta l' any nou?...

N. VERDAGUER CALLÍS.

¿QUAN S' ACABARÁ AÇÓ?

Lo periódich *Paz y Tregua,* botlletí oficial del Sometent, publica, en son número del propassat Desembre, la relació d' un servey molt important que han fet alguns indivíduus del honorable Cos, en la comarca d' Olot.

Com que lo succehit fá honor al nostre molt estimat Sometent, y com que, además, la relació que se n' es feta constituheix un argument justificatiu de les conviccions que sostenim y propaguém en aquest setmanari, aném á resumirla, á fi de posarne al *tantum* al lector:

Lo Cabo de Poble del Sometent d' Olot, En Jaume Soler, tingué indicis de que en aquella comarca hi funcionava una fábrica de papermoneda, imitant los bitllets del Banch d' Espanya. Al bon sometent la olor del crim lo trau de pollaguera; En Jaume Soler des de que tingué aquells indicis, reuní á alguns companys discrets pera tractar de descobrir lo niu y xarpar á la niuada.

Seguint l' acort de la reunió, En Jaume Soler se posá al rastre. Y tant finament vá seguirlo que no tardá en lligar relacions ab algún dels falsificadors. Açó era molt, peró no era prou, puix calía atrapar tota la llopada y ab tals peçes de convicció que la justicia los hagués de caure

á sobre ben aplanada. Per açó En Soler proposá als falsificadors portarlos una persona que 'ls faría una compra del paper que fabricaven. Després de moltes precaucions y exigencies dels falsificadors, á la fí s' avingueren: Lo comprador comparexería tot sol, á una hora determinada, en cert indret poch freqüentat de la carretera d' Olot á St. Joan les Fonts. Allá trobaría un home al qui conexería per les senyals que li esplicaren, y aquest lo conduhiría al encontre del principal de la quadrilla.

Calía, donchs, trobar un home que s' encarregués del paper de comprador. Aquest home havía de reunir dues condicions: ser desconegut en la comarca, puix altrament no inspiraría confiança, y tenir molt de coratge pera arriscarse en la empresa, tota voltada de misteri y de perills.

Aquest home 'l dugué la casualitat. Justament en lo dia convingut, se trobá á Olot, de passada, nostre amich En Joseph de Sitjar, Cabo del sometent del partit de Puigcerdá. Quan sos companys d' Olot l' enteraren dels amohinos que tenien pera trobar l' home coratjós que necessitaven, saltá del cotxe, ahon era pujat pera anarsen cap á Vich, y, preses les necessaries instruccions, se 'n aná tot sol al punt que hem dit era convingut. Allá trobá al subgecte qui devia esperarlo, se li doná á conéxer, mediant lo sant y senya del tracte, y li digué aquell que s' esperés, que anava á cercar al seu principal. Torná al cap d' una bona estona, y demaná á En Sitjar que 'l seguís, que trobarien al principal en un lloch que acabaven de indicarli; y, ficantse per dintre d' un bosch, s' anaren embolicant per la espessor, fins que 'l misteriós guía s' aturá, y digué á En Sitjar que prenent tal direcció trobaría una font, y allá veuría á un home vestit de pagés ab qui 's podría entendre per medi d' una senya que vá donarli; afegint lo guía que ell se n' havia de tornar cap á casa seva. En Sitjar, qui prou devía fer uns ulls com unes taronges, s' adoná de que l' enganyava, puix vegé que 's quedava amagat darrera d' una espessor d' arbres, peró resolt á anar fins al cap d' allá de la empresa, 's dirigí cap ahon li havía dit aquell que queya la font. La trobá, finalment, veyenthi al subgecte disfreçat de pagés ab qui havía d' entendres. Probá la senya, y 's reconegueren. Y 's posaren á tractar. En Sitjar li volía comprar una partida de paper moneda fals y, además, la máquina de ferlo; lo pillastre no més volgué véndreli paper. Convinguts sobre açó, tractaren de ahon se faría la operació, puix En Sitjar havía de portar diners, y calía que no fos un lloch massa desavinent. Y proposá com á punt més indicat la casa del malfactor, sent bó que hi haguessen sos companys de malifeta, perque axís podría tornarse á parlar de la proposició de quedarse la máquina y tot. Lo falsificador no hi sentí d' aquesta orella, y assenyalá una altra casa, donantli hora pera les quatre de la tarde d' aquell mateix dia.

A la hora convenient, En Sitjar prengué una tartana, y ficant á dins un saquet ab diners, se n' aná cap á la casa indicada, enduyentsen, disfreçat de tartaner, á un seu amich, home valerós, y quedant ab los del Sometent que, al cap d' un quart d' ésser ell entrat á la casa, la voltessen tota y entressen á agafar als qui hi siguessen.

Entrá á la casa en Sitjar, y fou conduhit, per lo mateix subgecte ab qui tractá en la font del bosch, á una cambra molt fosca, dihentli que havíen de fer la operació ells dos sols. Ja á dins d' aquesta cambra, 'l falsificador entregá á en Sitjar los bitllets tractats. Aquest los aná comptant ab calma, per mor de fer temps. Acabat, tragué del saquet tres cents duros de plata en paquets de quaranta, dihent al altre que 'ls comptés. Començá aquest á ferho, y veyent que 'ls dos primers paquets estaven corrents, se doná per satisfet de tots. Com que no era encara la hora convinguda, en Sitjar digué que li anava á entregar lo que faltava ab bitllets de Banch, y butxaquejant, com pera traure la cartera, se tragué 'l revólver y, encarantlo al malfactor, li digué que la comedia s' havía acabat, que éll era del sometent y que 's donés per prés, que si feya 'l més petit moviment, disparava. Y tocá 'l xiulet d' avís, comparexenthi desseguida 'l fingit tartaner, y al cap d' una estona los companys del sometent d' Olot, posant presos á aquell cap de colla y á un altre que hi havía á la casa. Després, y en altres llochs, foren agafats tots los demés de la colla.

¿No es cert, lector, que la feta es interessant y dramática com qualsevol de les narracions que donen sa bona sabor á la Historia de les Esquadres, y á la relació de les malifetes d' en Tarrés y sos companys? Es un bon títol de gloria pera 'l nostre sometent y un honor personal pera en Sitjar, en Jaume Soler, y demés que prticularment hi posaren lo coll. De bon cor ne donám nosaltres la enhorabona á la institució y als indivíduus á qui 'n pertocá la part principal.

Peró hém indicat al començar, que l' as-

sumpto tenía pera nosaltres un costat mortificant. Del nostre disgust no n' es causa 'l succés que dexém esmentat ¡ben lluny d' açó! La culpa la 'n té la relació que n' ha apareguda en lo botlletí citat.

Més d' un colp hém avisat als devots del Sometent que era massa ficada en la venerable institució la bruxa del castellanisme; que açó ofería dos grossos perills: lo primer, perque l' castellanisme es lo pont per ahon entra á tot arreu la politiquería ab son róssech de parlamentarismes, vanitats y malicies caciquistes; y 'l regón, perque 'l castellanisme, com á cosa que ab lo catalá hi lliga un si fá ó no fá com lo vinagre ab l' oli, ha de desnaturalisar, per força, al Sometent. Diferentes vegades hém fet demostracions parcials d' aquesta tésis, massa desconsiderada per los bons amichs del Sometent. La relació á que ara 'ns hém referit nos fá palpar un colp més les realitats de nostres tempors.

Com que 'l botlletí es fet en castellá, contra tota lley y rahó, resulta que les ressenyes dels serveys del Sometent que s' hi estampen son també en castellá. ¿Y qué prové d' açó? Ne prové que l' arxiu del Institut ahon han de guardarse les relacions dels serveys del Cos, per compte de ser un dipósit de documents interessants, hermosos, duhent impresa en ses paraules la manera de ser dels qui ab sos fets honraren al Sometent y á sa mare Catalunya, com ho som los que, ab lo cor batent de regonexement y de respecte, desempolsém en los arxius qui guarden los tresors de nostra historia, se ve á convertir en un munt de papers sense mica d' ánima, privats de significació, y ab un sol valor, lo valor del ridícol.

Perque diguéu, sinó, ¿quina impressió li fará á un escorcollayre, d' aqui un ó dos segles, trobarse ab la relació del succés que 'ns ocupa, quan llegexi la infinitat de disbarats de llenguatge que la entatxonen y la despinten, y, llevantli la serietat y l' interés dramátich que 'l succés de si sol ja te, li comuniquen una força cómica irresistible? Creyéu que no hi batrá una bona rialla quan llegexi: *para acudir en su auxilio al sentir el sonido del pito*?

¿Per qué poguent conservar y continuar un patrimoni tot éll venerable de dignitat y de serietat, hém de deshonrar la nostra raça ab aquest joch de potxínel-lis?

Si 'l qui ha escrit aquesta relació en castellá, la hagués posada en la llengua que més sap y que es la única apropiada pera vessar los entusiasmes dels catalans, podría haver fet faltes d' ortografía, peró hauría enriquit l' arxiu de la institució ab un document hermós que demá fora sagell de gloria pera aquella y honor perdurable pera 'l nom dels principals actors del succés. De faltes d' ortografía fins los més célebres escriptors ne fan; de garrafalades d' espressió, ne fan no mes ó 'ls beneyts per tota la vida, ó 'ls pretenciosos ó degenerats qui arreconen la llengua de son pays y de sa familia, manllevantne una de forastera y, per més vergonya, imposada!—V. C.

CANÇÓ PATRIÓTICA

D' ésser nat en exa terra
be pot dirse 'n «Deu n' hi dó!»
que axí al plá com á la serra
l' esperit s' hi troba bo.
Dels aucells les refilades
semblan cants del Paradís,
y 'l pagés ab ses cantades
¿á quin cor no fá felís?

Sol de Catalunya,
Sol del meu amor,
sies sempre vida,
vida del meu cor!

De les glories catalanes
sol parlarne tot lo mon;
nostra historia té grans planes
que tothom hi abaxa 'l front.
Des de Otger al darrer Comte
son de raça de gegants...
¡Llivertat, be has fugit prompte
de la llar dels catalans!

Sol de Catalunya, etc.

Ab lo nom de Deu als llabis
y ab la fé dintre del cor,
lo llegat de nostres avis
conservám ab gran amor:
Pot brunzir fera tempesta,
que ignorám lo que es esglay,
y aquest foch que encara 'ns resta
may ningú 'l matará, may!

Sol de Catalunya, etc.

Recordant glories passades
hém d' anar al pervení,
y ab les nostres alenades
hém de aplanar lo camí.
Si per folls hi ha qui 'ns fá guerra
no 'n fém cas, seguim avant,
que si es foll qui ama á sa terra,
tal follía 'l fá més gran.

Sol de Catalunya,
Sol del meu amor,
sies sempre vida,
vida del meu cor!

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

LA LLENGUA MATERNA EN LA ENSENYANÇA

OPINIÓ DEL PAPA Y DE DIFERENTS BISBES

Lo millor comentari que podíam posar al Dictámen de la Comissió de Foment de la Diputació de Guipúzcoa y á la campanya que ací y en les planes de *La Renaixensa*, mena 'l nostre colaborador En Font y Sagué, nos lo dona fet esprés un article que acabám de llegir en lo darrer número de nostre estimat colega *L'Aiòli*.

Es dedicat aquest article á fer l' elogi d' un llibre de Fra Savinian, *Versions provençales-françaises*, inspirat en la opinió de que 'ls provenzals han d' apendre en les escoles lo francés mediant un bon conexement del provenzal. Y ab l' indicat propósit, després de uns oportuns rahonaments, cita les paraules ab que acolliren la citada obra una pila de Bisbes, y, finalment, lo mateix Sant Pare.

Com que les llurs dites tenen açí la matexa importancia é igual força probatoria que en l' Estat vehí, traduhim les principals de les respostes que transcriu nostre colega.

Diu lo senyor Bisbe de Marsella:

«Més que ningú, pot lo Bisbe de Marsella donarse compte tots los díes de com una frase provenzal, dita al mitg d' un parlament, aviva la atenció y plau al auditori, sobre tot quan es format d' infants; per açó lo congrés reunit als 21 de Janer del any 1891, en la Prussia polonesa, tingué molta rahó de formular aquest axioma: *La llengua maternal, com á llengua d' ensenyança, es lo medi únich d' espandiment normal del esperit. S' hi hauría ben be pogut afegir: Les veritats religioses no penetrarán be en lo cor del infant sinó quan li serán presentades en aquesta matexa llengua; y 'ls filólechs alemanys declaren que una llengua no es jamay ben apresa sinó ab l' aussili d' una altra llengua de la matexa familia.*

»Per lo tant, es una obra escelenta, considerat pedagógicament, convidar á la joventut provenzal á estudiar lo francés per medi del idioma nadiu; van axís de lo conegut á lo per conexer, lo que constituheix lo verdader método racional... Ab éxit complert fou intentada al comensament d' aquest sigle, pera la ensenyança del llatí, per lo venerable Rector d' Audric, qui formá una gran part del nostre clero. De les oracions llatines que 's resen en familia, ne treya 'ls principis dels rudiments, y l' estudiant se quedava parat de trobarse que casi be mitg sabía les regles del llatí per lo sol fet de recitarne cada día alguns mots.

»Ab vostres lectures ó traduccions provenzals-franceses, se verificará 'l mateix treball intelectual, y 'l minyó provenzal se quedará admirat, tenint un xich d' atenció, de veure com la llengua tant armoniosa de son pays li ha preparat lo conexement perfecte de la de la patria gran.»

Lo Bisbe de Nimes s' adhereix á les consideracions del de Marsella, y afegeix que:

«En lo curs de sa darrera visita pastoral, ha tingut lo goig de veure que les criatures á qui confirmava enlloch conexíen tant be la lletra y la esplicació del catecisme com en un poblet del *arrondissement* d' Uzés, ahon lo senyor Rector havía fet servir la llengua provenzal pera ferlos entendre millor y retenir les esplicacions que 'ls hi feya.

»Ab la esperança de veure generalisats aquests escelents resultats, lo Bisbe de Nimes beneheix los esforços fets en aquest sentit per l' autor...»

No 's diferencia gayre d' exos textes, la resposta del Arquebisbe d' Aix:

»Totes les vostres empreses pera enaltir y vulgarisar nostra hermosa llengua provenzal, filla d' Athenas y de Roma, constituhexen una obra eminentment patriótica y una honra pera les lletres franceses.

»Jo crech ab En Bréal, que *l' idioma local es l' auxiliar més útil del francés*.

»He d' afegirhi que en nostres terres es un ausiliar no menys preciós pera la Religió, quins dogmes y práctiques de vida cristiana son recordades y com incrustades en mots d' una espressió incomparable y que casi be m' atreviría á anomenar técnichs.

»Ab los mots, la cosa forma part del esperit.»

Com á venerable coronament d' aquests judicis, transcriu *L'Aiòli*, aquest que anomena testimoni suprém:

Vaticano 22, IX, 94.

Assecondando il suo desiderío, presentai, giorni sono, al Santissimo Padre i due volumetti de «Versions provençales-françaises.»

Sua Santita gli ha bèn graditi, compiascendosi delle scelte abilità dell'autore, ANCHE SOTTO IL RISPETTO DEI VANTAGGI QUE POSSONO RISULTARNE ALL' EDUCAZIONE RELIGIOSA...

V. Taroꝛꝛi, segretario pèr le lettere latine.

UNA "JUERGA" TRISTA

Anar á la Andalusía, y no veure una *juerga,* es com anar á l' Egipte y no veure les pirámides; á París y no conèxe 'l Louvre; á Sitges y no platxejar la Ribera.

Al dexarnos cáure lo pays del bon sol, teníam ganes de saber per quin voler de Deu los hi entra la bona sombra als fills d' aquest ditxós terreno, y de quin modo 's treuen la gracia dels dintres y comuniquen la alegría; com s' ho fan pera fer moure 'ls sensibles filferros del riure y rebotre 'ls acudits ab aquell maneig de paraula escorrediça; en fi, voliam lo que se 'n diu *fer broma,* y gosar, una vegada á la vida, d' una disbauxa á tot gasto, sense plányehi jornals, ni má d' obra, ni personal, ni rés de lo que fos necessari pera 'l lluhiment del efecte.

Plens d' aquests bons desitgs y rosegats pel clauet de volguernos divertir, coneguerem un taberner, bon home y persona enrahonada, qui fou com una blanca coloma baxáda d' uns núvols de color de rosa, que 'ns obría bat á bat les portes de la esperança. Ell conexía cantadors, balladors y demés eynes del ofici, éll nos donava un local sense vehinat, perque l' esbalot no tingués fré ni temor dels homens, ell nos llogava un bé de Deu de flamenques y flamenchs aparellats, que, ab la ajuda de una bona voluntat com portavam preparada, tenía d' enfonsarse 'l sostre y malmetres molta pisa.

Com no teníam espera, á les vuyt d' aquell mateix vespre varem ser citats al primer pis de la taberna, oberta aprop de la Alhambra, y á dos quarts ja hi eram. Lo quarto destinat al espectacle, era petit pera cabrehi la broma que pensavam enquibirhi; modest, arresserat, y suadet, esmolat pel fregadís d' altres bromes, y patinat de vi negre y fum de cigarro barato. Les parets eren pintades d' un groch sense modos ni vergonya, mostrejat ab dalies simétriques, y una tallada de cindria y una magrana, al mitg dels plafóns; penjats hi havía un cromo dels bons, dos sants forasters de litografía y un calendari parat; un armari raconé ab totes les raconeries que s' enquibexen en aquets mobles d' estada, una estoreta, unes cadires de rengla esperant lo bé de Deu de la broma, y, devant per devant, un moblet abrigat ab un panyo de billar, ab un globo de vidre á sobre, y, á dintre un pobre pexet vermell, donant la volta á la pexera y trayent de tant en tant lo morro á fora pera respirar una estoneta y entornarsen á voltar en aquella xicra d' aygua.

Sentats nosaltres al mitg, devant d' una tauleta ab tot lo gasto de beguda nadant dintre unes copes reforsades per lo que pogués passar, no 'ns sentiam pas ab aquella animació que precedeix á la sincera alegría. Palavam, pero parlavam de coses de una serietat ridícola pera servir d' introducció á n' el pas que anavam á dar; semblava que 'ns haguessem errat de pis, y que fossem en una sala de cassino d' allí dalt d' un poblet de Catalunya, enrahonant les nostres coses y discutint les nostres cabories; teniam lo pensament á tres quarts de quinze de la *juerga;* distrets y viatjant ab la conversa gosavam un d' aquells ensopiments que son potser la anyorança inconscient de coses que 'l cor estima, quan sentirem soroll á baix de la escala, y 'ns despertá del insomni un burgit andalus que s' apropava.

Ja eren allí. Tres flamenques y un guitarrista, ja s' havía acavat la pau en aquell quarto. ¡Ah, fillets meus! ¡Quin espatech de xavos! ¡Quina fiorida de flors en aquells caps de bandolina! ¡Quin descaro de colors en los vestits, mossegantse vermells ab verts, grochs ab morats, y quin garbo y maneig de cos! ¡Alló era una capsa de panses, que entrava ab pas de quadrilla! Tots quatre eren colorits, brodats, llampants y ayrosos y de cop enlluernaven com un raig de sol caygut al mitg de la cara. Pero avisada la vista, d' aquell cop á trayció, la impressió se rebaxava bona cosa. La una era grossota y ampla, emblanquinada de cara ofegant lo color moreno que hi devia haver per sota; negres les ceyes y continuant lo dibuix d' uns bucles aplanats á sobre les galtes, boca de cor, pero d' un cor obert á totes les compassions, y ulls foscos com les demés; la segona ¡pobreta! tirava per lletja y ho lograva; un nasset aventurer, una boca posada d' esma y una mirada que havía mort per negra; la tercera, si be no era una hermosura, tenía 'l cos blincadís y magre, doblantse ab plechs de distinció natural, uns ulls enfonzats sota una cova, y un ayre malaltís que robava simpatía; y en quant al guitarrista de la colla, era un home de suro; aquella cara afaytada de dalt á baix, enmarcada per lo llustrós «pan y toros», gornida de peces vulgars, era una cara que may reya, may prenía una sombra d' espressió que firmés que duya una ánima á dintre, may tenía una arruga de vida del esperit. Era, qué sé jó! d' un sério difinitiu, d' una serietat gelada, d' un dissecament de nervis d' un motllo refredat, d' un encartronat de careta de filferro, d' un maniquí movent los braços pera fer parlar la guitarra.

Posats tots quatre de rengle, en lo rengle aquell de cadires preparades, vam quedar devant per devant, nosaltres mirantlos y esperant qué 'n diguessen alguna de crespa que fes riure, y ells

mirantnos perque donguessem la senyal de la arrencada.

Tots callavam. Semblava una casa de compliments. Un ayre foraster corría per entremitg de la taula y les cadires, la sombra del destorp, que feya que 'ls uns pels altres, la broma s' hagués encallat avans de nexer.

Per rompre aquell glas de Andalusía, varem oferir una copeta al personal la que van beure d' un sol glop; y molt sérios vam entornansen á seure. La cosa comensava á ser graciosa. Semblava que compliam una estranya prometensa, tots estirats, mirantnos, com aucellots curiosos! y no veyam ja la cosa com acabaría, quan tot d' una, com si s' haguessen fet l' ullet, vá comensar un repicament de mans, y trepitjament de peus, que 's vejé que la cosa anava séria.

Sentir aquell desfici d' aplausos acompassats y la grossa de la colla, sense avisar als vehins, donar un crit, vá ser tot hú. Alló era un cantar á crema dent, la luxuria y 'ls set pecats capitals esbalotant per medi d' aquella boca torsada, un crit d' alerta que vá fer alsar á la noya dels ulls fondos, arrencantla á ballar, ab l' empenta de una alegre bogería. Vam apartar la tauleta. ¡Quin bracejar, quin ajupirse, y quin modo de dar la volta de revolada! Quin cargolament de dits y quin gronxament de cos, ara estirantse de puntetes, alt lo cap y 'ls ulls mirant á terra, ara acostantse y dexant cáure 'l cap enrera! ¡Quin somris trist, d' un foch que s' apaga; y quins crits ¡Deu meu! quins crits que feya aquella bona dona mestressa dels xabos amples, sentada allí en rengle! Ni ab un pá de pessich li hagueren pogut tancar la boca, ni empassantse una espina, ni entrantli un grá d' arrós á la gargamella. Alló no era fer broma. Alló era un esbalot consentit per la ánima freda d' aquell granisat de guitarrista; alló era un abús de veu, y alló... fou un abús de veure ballar aquella infelíç criatura, qui començava á pantejar, suada, groga y somrient sempre, fins que estossegant, ab tos fonda, va cáure mitg morta al costat del ninot de la guitarra.

Comensavam ja á no divertirnos. Aquella pobra flamenca brincantli 'ls seus pobres ossos, bombant ab dalit per aquella boca pintada un ayre que aquells cansats pulmons no tenien, guarnida de flors que feyen olor de flors de tumbol, y aquell estaquirot, sério com un cap de tirar pilotes, nos tenía ja neguitosos, ella per simpatía y ell per antipática aversió, peró ja eram al mitg del ball, y teníam de veure com ballaven, perque 'l tracte eren tres hores de broma.

S' alçá la grossa, y cantá la segona, ab uns ¡ay! ¡ay! ¡ay! y «eso es» y «anda ya» y altres cabories, y 'l ball de la bona dona, si no era molt distret al menos no feya engunia. Semblava una bota que rodolava ab certa gracia, volía brincarse com la altra y no tenía frontisses, volía trontollarse y feya trontollar les copes, l' armari raconer, lo cromo, 'l peix del globo y tot lo d' aquella sala, menos al suro del guitarrista, qui, grata que grata, donant copets á terra, no mogué may los peus del mateix lloch, ara fent balla la segona, y la grossa altre colp, y després altra vegada la matexa, devant nostre, que, ab aquell posat de inglesos badant en lo Jardí de Plantes, vam compendre que la cosa anava morta y varem fer pujar Manzanilla, com s' acostuma en aquests cassos compromesos.

Alló va ser un rebifalla. Vam arriscarnos á parlar una mica l' andalús; vam dir ¡olé! algunes vegades, vam trincar «á la salud der pueblo Granadino y por er Senyor presidente» y la cosa anava prenent animació, quan lo brétol del guitarrista, qui no s' havía mogut del puesto per no esgarriarse la posició adoptada d' un principi, y que ja li havíen donat beure com si estés lligat de cames, va fer un signo á les flamenques y van tornarse á arrenglerar, cada una á la matexacadira, á estil de gossets sabis, y va continuar la broma apesar nostre, que ja 'n teníam ben bé prou y no gosavam desayrarles.

La noya magre, animada per lo vapor de la Manzanilla, tenía una flor á cada galta, una flor esmortuhida sobre aquell groch empolvat de cara malmesa abans de hora; una vermelló soptada, pintada ab colors falsos; los ulls, més enfonzats que may, li brillaven molt més allí sota la ombra de la fosca; y animada per una força enganyadora, vulgues que no, va volguer tornar á ballar ¡Pobre lliri marcit! Prou se brincava com un bímech, se doblegava y ajupía, alçant la mirada ab alegría enguniosa ó somrient ab una tristesa indefinible. ¡Pobre lliri! Van doblarse ses fulles! Cansada, pantejant y commoguda, va aturarse 'l seu cos, va doblar encara 'ls dits moguts encara per l' esma, y dexant caure 'l cap y baxant les hermoses pestanyes, tancá aquells ulls de vida y caygué desmayada.

Tots hi vam correr. Nosaltres no sabiem com retornarla á la vida, lo guitarrista se va tombar, lo taberner va pujar demanant si volíam més Manzanilla, les dos amigues van descordarli la roba perque respirés millor, y darrera de aquelles birolades coloraynes, d' aquells espatechs de mocadors llampegants, se vegé una magresa y una grogor mate esgarrifosa, uns ossos sostenint una pell morta, un naxement de vida morintse abans del esclat, com poncella ja marcida per los petons de la primera rosada.

¡Quina *juerga!* Fins lo quinqué va anar aclu-

cantse, poch á poch, trist y aburrit y miserable de vida, y mitg á les fosques, figureuvos lo que 's veya: la pobra noya desmayada, voltada de les amigues; lo guitarrista, com fantasma inanimada, confós á la ombra, manejant encara 'ls peus; les copes buydes sobre la taula tacada; les parets grises allunyades pel fum espés dels cigarros, y entre aquella boyrina d' interior ab un cop de llum sobre 'l vidre, lo pexet vermellós volta que volta, seguint son camí infinit á dintre sa capsa d' aygua.

Allavores, pera retornar la desmayada á la vida, varem obrir la finestra de bat á bat, va fugir lo fum buscant horitzons més sanitosos, y, de fora, va entrar un ayre de tardor: un soroll de fulles seques, arrencades pel vent de Sierra Nevada, un cruximent d' ossos d' arbres, una calma de nit desoladora, y fins un raget de lluna, de mitja lluna grogenca, mirant á la decantada, sospesa allá en al fondo del blau; y ab ses espurnes platejades, avergonyint aquell quinqué malaltís.

¡Deu meu! Quina tristor feya allí dintre! Ab un somrís va referse la malalta, obrí 'ls ulls grans y esverats com si s' obrissen les portelles de sa vida, y tots plegats, morts de fret, com si fessem visita, no recordantnos ja de que eram allí per fer broma, varem escoltar les penes d' aquelles alegres y esbojarrades balladores. La grossa, no acostumava á ballar, ballava no més que per miseria, y justament aquell día tenía una criatura molt malalta; tan malalta que potser no 'n surtiría; la segona no conexía als seus pares, corría «juergas» com á ofici, portant tancat á dintre l' ensopiment de la costum, l' ayre gelat de una vida de gatzara obligatoria, la empenta del fatalisme acorralantla broma enllá, com fulla seca; y la pobre malalta, tenía la tos, aquella tos que li esguerrava la carrera; com un destorp als pulmons que no donava alegría á la parroquia y apartava 'ls bromistes d' aprop seu, «molestats» per un fatich que no era propi d' una *juerga*.

Van acabarla, per últim, aquella ditxosa *juerga;* y varem baxar les escales despedintnosen per sempre més. Lo guitarrista se va quedar á la taberna á fer beguda, ben rebut y mimat per uns companys que l' esperaven; nosaltres, ja sota 'l cel d' estrelles que conexíam, no sé per qué 'ns va venir al pensament una cançó de la terra, que cantarem tristament, d' esma; mentres que al peu de la Alhambra, seguint un caminet de boxos y llorers árabes clapejats per la lluna, se 'n anava apoyada la malalta, somrientnos de lluny y fent cruxir sota 'ls peus un llit groch de fulles seques.

SANTIAGO RUSIÑOL.

Granada, Desembre de 1895.

INSTITUCIONS DE CATALUNYA

LOS GREMIS

HERVÉ.—BAZIN.—COLMEIRO

Ab molta de rahó ha dit lo primer de aquestos dos economistes, al veure les nombroses restriccions legals que modernament van oposantse á la obra de lliure producció, que la llibertat del treball no es, com alguns diuhen, un *principi absolut* y *essencial* pera la vida económica de totes les societats; que aquesta llibertat es sens dupte un fet notable que s' imposa actualment á les societats modernes, peró sense haverse demostrat encara que 'l regiment aquest de producció no puga modificarse ab major profit, ni que siga impossible pera l' avenir una feliç aliança de la llibertat individual ab lo principi de la agremiació que fassa desaparexer en gran part los mals que avuy plorám. Bellíssima qüestió sería—afegeix—la de averiguar si 'l sistema de llibertat tal com l' han adoptat les societats modernes val més pera la producció de les riqueses que *qualsevol altre régimen;* peró questió de fet, al fi, que depen del estat social de cada poble, y que sería una imprudencia resóldrela ab un mateix criteri en los pobles pastors que en los industrials, com hauría sigut un absurdo imposar aquesta llibertat á unes societats en vies de formació, com les dels segles mitjos, de la matexa manera que á les societats civilisades y centralisades de avuy dia. Per açó sens dupte, ni 'ls escriptors més apassionats en contra dels gremis, tracten d' esplicar llur decadencia y justificar llur abolició per vicis propis del regiment corporatiu ni per defectes essencials de la institució gremial, sinó mes bé per les exageracions á que arribat havia lo esperit reglamentari, tallant les ales del ingeni y posant obstacles al estimul del interés individual y per los abusos y corrupteles, inherents sempre á la debilitat de la condició humana, que se originaren y varen crexer en lo sí mateix de aquelles corporacions, destruhint lo prestigi y la força moral de que gosaren en sos millors dies. No es pas partidari de aquesta institució En Colmeiro, y, no obstant, la imparcialitat vá obligarlo á termenar ab estes paraules lo capítol que destiná al estudi dels gremis en la seva *Historia de la Economía política á Espanya:* La sana crítica recomana no mirar les institucions á la falsa llum dels segles llunyans, sinó trasladarse ab lo pensament á la matexa edat en que floriren y alabarles ó repéndreles fingintse lo autor contemporani; per lo qual la censura dels gremis anteriors al setzen segle no pot ésser en general

gayre coenta... Si 'ls gremis antichs se haguessen modificat segons ho demanaven los progressos de la industria y l' esperit de la edat moderna, tal vegada n' haurien resultat afavorides les nostres costums. Se obstinaren en deturar los progressos de la industria, se váren corrompre per cobdicia ó vanitat y caygueren á l' abim hon jauhen pera sempre sepultades altres institucions que tirá á terra la tramontana de les reformes.»

SALVADOR BOVÉ, PVRE.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—Al comensar la nova anyada desitjám que sía de bon recort pera nostres abonats y amichs.

—Del entussiaste y docte company de Causa á Galicia, En Alfred Brañas, hem rebut una targeta d' any nou, redactada en aquets termens que exactament transcribim:

ALFREDO BRAÑAS MENENDEZ

¡Bonas entradas d' any nou! Viscan 'ls meus germans de Catalunya! ¡En avant!

Vetaquí, lector, un gallego eminent á qui l' amor á la Causa fá parlar en escelent catalá. ¿Quants d' exos repugnants renegats del Ateneu Barcelonés podrien honrar la llengua de sa terra tant galantment com aquest docte gallego? ¿Qué hi fa que aquesta colla d' enemihs da sa patria vullen escombrar del Ateneo la seva llengua, si l' amor que li duhém los catalanistes la fa estimar y conexer per tot lo mon, y la posa en los llavis dels fills ilustres de les regions germanes?

—Sembla que prompte será resolta favorablement á Catalunya, la instancia que nostre estimat company de causa D. Emili Saguer, de Girona, dirigi al Govern demanant no tingués aplicació á Catalunya la formació del Concell de familia prescrit per lo Codich Alonso Martinez.

—Ha rebut lo grau de llicenciat en Dret en nostra Universitat, nostre benvolgut company de causa D. Régul Cumané y Pujular, de Gerona.

—Lo día 27 del mes passat se reuniren á la *Lliga Regional* de Manresa, representans de totes les associacions de la mateixa ciutat, acordant demanar á son Ajuntament organisi un *meeting* de protesta contra 'l cupo senyalat á Catalunya en lo darre reemplaç del exército.

—La Cambra y Centre Agricol del Panadés, han dirigit una esposició al Govern demanant sia respectat en tota sa integritat lo Dret civil de Catalunya.

—A Mollet del Vallés fou cantada en l' ofici del dia de Nadal, la cançó «Tampatantam» d' En Francesch Matheu, que publicarem en nostre número anterior. Al haver cantat dues estrofes, los coristes començaren á cantar altres cançons, pero fou necessari rependre aquella devant del desitg respectuosament demostrat per la majoría dels fidels.

—Lo tema senyalat per l' Ajuntament de Sitjes pera los vinents Jochs Florals fá referencia á la necessitat de la autonomía del municipi y subsegüent reforma de la lley municipal.

—Lo *Diario de Mataró y la Comarca*, que fou qui primer feu notar la injusticia de que es víctima Catalunya en la qüestió de les quintes, en son número del dilluns passat, després de ressenyar lo *meeting* de Sabadell, excita als mataronins á portar á cap altra reunió de protesta.

Ab molt gust veuríam que sa veu fos escoltada, per que axís demostraríam que 'ls catalans no 'ns ajupim devant d' exes indignes fuetades del centralisme.

—Lo dia 30 se reuní la secció de Comerç del Ateneu Barcelonés, pera tractar de les dimissions de tres individuus de la secció que les tenien presentades.

Lo Sr. Casas que vá pendre la paraula en catalá, fou interromput á cada pas per alguns senyors castellans, que sembla s' havien dexat la cortesía y la urbanitat á casa seva.

Les dimissions no foren acceptades per una majoría de nou vots, entre 'ls que s' hi compten los dels tres dimitents. Es d' advertir que D. Rupert Garriga tingué la *gracia* d' enviar cartes velografiades als socis, pregantlos en nom del orde, de la consideració y de la cortesía, que anessen al Ateneu pera rebutjar la dimissió que tenia presentada.

Si aquest bon senyor no té altre medi, pera agafar fama, que la presidencia d' una secció del Ateneu, nos sembla que resultará d' aquells incapaços d' inventar la pólvora.

—Segons llegim en *Lo Regionalista*, sembla que 's progecta obligar als socis de la Catequística d' aquest Seminari, á ensenyar la doctrina en llengua castellana. Confiém que serán equivocades les noticies de nostre estimat company.

—Ha sigut processat lo director de *El Correo de Gerona*, D. Martí Adroher. De tot cor desitgém que surti be d aquesta causa.

—En la vinenta Pasqua de Resurrecció se celebrará á Tárrega un certámen de societats corals.

—La Junta Directiva del *Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca*, ha quedat constituhida en la següent forma: *President*, D. Joaquim Botet y Sisó; *Vicepresident*, D. Emili Saguer; *Bibliotecari*, D. Joseph Morató y Grau; *Tresorer*, D. Pere Roca y Jordá; *Vocals*, D. Joaquim Franquesa y D. Frederich Gircós; *Secretari*, D. Joan Vinyas, y *Vicesecretari*, D. Pere Loperena.

—Se troba malalt de cuydado, en la ciutat de Figueres, nostre apreciat colaborador lo distingit poeta Mossen Joan Planas y Feliu.

Desitjám de tot cor que 'l bon Deu li concedesca un complert restabliment.

ESTRANGER

Austria-Hungría.—Sembla que 'ls propósits d' avinensa entre 'ls txechs y 'ls alemanys de la Bohemia, no troben tant dols camí com suposavam, en vista del ardor ab que 'ls afavoríen l' emperador y 'l ministeri-Badeni. Al ayre, es lo governador comte de Thun, qui ab ses intemperancies contra 'ls autonomistes txechs hi ha posat impediment. Veges lo que sobre l' cas escriuen á un ben informat diari de París:

«La oposició dels Jovens-txechs contra 'l governador de Bohemia torna á ser violentíssima, ab tot y les mudances que les instruccions del ministeri actual han de portar á la seva política. Tots los órguens del partit declaren la impos-

sibilitat d' avenirse ab lo comte de Thun. Aquest se 'n es anat á Viena, segons sembla, pera dimitir lo seu cárrech.

»En un folletet, que acava de publicarse, lo doctor Paçak formula les pretencions del partit Jove-txech pera la próxima Dieta. Lo punt principal, qui deu esser lo primer pas pera la autonomía completa de la Bohemia, es la introducció de les dues llengues, txeca y alemanya, en totes les administracions judicials, polítiques y econòmiques, y la obligació pera 'ls empleyats de sapiguer ben bé exes dues llengues. Aquesta disposició faría inútil la divisió política del pays, segons la llengua de la majoría de la població, com la demanaren los partits alemanys.

—En la primera sessió de la Dieta de Praga s' han realisat los vaticinis d' En Paçak. Fou oberta 'l día 28 del passat Desembre, y constituhí una tumultuosa demostració dels Jovens-txechs contra 'l governador comte de Thun. Al moment que aquest se disposava á usar de la paraula, lo diputat Engel declará que 'l seu partit se negava á escoltar al governador, y en mitg d' una gran confusió los Jovens txechs abandonaren la sala de sessions, tornanthi á entrar quan hagué acabat lo governador. Aquest, no obstant, *parlant en llengua txeca,* proclamá son desitg de contribuhir als importants treballs de la Dieta, á la unitat é indivisibilitat de la Bohemia, sobre la base de la igualtat de drets entre la nacionalitat txeca y la alemanya.

»Lo principal orguen dels Joves-txechs, *Narodny Listy*, ocupantse d' aquesta sessió diu que 'l comte de Thun será sempre un obstacle pera la avinensa del partit ab lo ministeri; y que la única manera com lo governador probaría 'l seu patriotisme, fora presentant la dimissió.

—No haurán pas oblidat los bons lectors lo nom d' aquell campió de les revindicacions dels rumans de Transylvania qui fou un dels principals acusats en lo procés del Memorandum. Parlém del doctor Lucaciu, condemnat per ses agitacions patriótiques á cinch anys de presó, y ara de poch indultat per la intervenció del emperador ab lo govern húngar. Al exir defora les rexes, l' heroich patriota recomensa la noble tasca; y ara llegim que (sens dupte pera cercar aussilis pera les aspiracions de Transylvanía) s' es presentat á Bucarest, la capital de Rumanía. Allá l' ha rebut solemnement la Lliga nacional rumana, ab nombroses delegacions d' estudiants y representacions de tots los colors polítichs y de tota la prempsa. En un *landau* de quatre cavalls, tot ell adornat ab banderes rumanes, li han fet seguir la capital vestida de gran gala, essent aclamat per una multitut immensa y ardenta. Lo passeig ha sigut una ovació continuada y una pluja de flors sobre 'l representant dels germans de raça subgectes al jou de la Hungria.

Alemanya.—Un exemple dels estrems esbojarrats á que pervé la guerra que les llengues dels dominadors fan á les dels pobles sotmesos. Li escriuen á un diari des de Strasburg:

«Lo *Temps* refería hi han alguns díes, lo cas d' un subgecte de Molsheim qui, per orde de la policía, fou obligat á cambiar son nom de casa, Andrès, accentuat, per lo de Andres, sense accent.

De Strasburg se pot contar un fet per l' istil, y encara més característich. Un subgecte de nom Finiquel, y que sempre axís s' havía anomenat, des de 'ls seus besavis, te un restaurant ab aquest retol: «Restaurant Finiquel.» Donchs ara ha vingut la policía y li ha fet modificar axís: «Restaurant Finickel.» Sembla que la terminació *quel* no es prou alemanya.

—En la població d' Apenrade, del territori del Sleswig que 'ls alemanys arrebassaren de la Dinamarca, la policía del imperi ha confiscat, á casa d' un llibreter, una pila de llibres danesos qui duyen en la coberta la bandera de Dinamarca.

—Aquests díes ha corregut per la prempsa d' Europa, lo següent solt que publicá la *Gazeta de la Alemanya del Nord:*

«En lo capitol dels gastos del pressupost militar figura un crédit de 409.000 marks per suplement de sou als sots-oficials de guarnició en la Alsacia-Lorena.

»Aquest crédit fou instituhit en 1877, per rahó de que 'ls sots-oficials demostraven poques ganes d' estarse en la Alsacia-Lorena, ab motiu de la fredor ab que eren tractats per la població, ab la que tenien molt poques ó gayre bé caps relacions. La situació es encara ara la matexa. Y per açó es precís mantenir los suplements de sou qui son de 3 marks cada mes pera cada sots-oficial, de 3 marks pera cada esposa de sots-oficial y de 2 marks pera cada fill.»

Si algún ateneista, de la especie dels renegats castellanistes, s' entera d' aquest solt, ja 'l veyém com, posantse les mans al cap y girant en blanch los tristos ulls, exhala ses lamentacions sobre les ruines de la CORTESÍA en los pobles d' Europa.

Transvaal.— La Unió nacional inglesa ha dirigit un manifest al poble del Transvaal, demanant l' establiment d' una verdadera república constitucional, ab diferentes franqueses y representacions, entre les quals figura aquesta: igualtat de les llengues holandesa é inglesa.

REUNIÓ PÚBLICA Á SABADELL

Lo prop-passat diumenge tingué lloch á Sabadell, lo primer *meeting* de protesta contra la nova injusticia de que som víctimes los catalans, al fernos contribuir al cupo del actual reemplaç ab 2.416 hómens més dels que corresponen á Catalunya, proporcionalment al número de sos habitants.

Lo Teatre Euterpe de la esmentada ciutat sigué testimoni d' una de les reunions que més ressonancia han de tenir, no solsament per l' obgecte que la motivava, sinó també per estarhi representats tota la ciutat de Sabadell, pobles de sa comarca y bon nombre de societats y periódichs de Barcelona.

Presidí l' acte l' alcalde Sr. Buxó, tenint á sos costats lo diputat provincial D. Joseph Voltá y nombroses comissions dels ajuntaments de Castellar, Palau, Sentmanat, Polinyá, St. Cugat, St. Quirse, Sardanyola, Barbará, Ripollet, Moncada y Plegamans (pobles qui formen lo partit judicial de Sabadell). Hi havía també representants de la *Associació Popular Regionalista, Centre Escursionista de Catalunya, Catalunya nova, Gremi de fabricants de Sabadell, Associació de Católichs, Centre Catalá, Circol tradicionalista, Centre mercantil industrial y agrícola, Lliga de productors de Sabadell y sa comarca, Gremi agrícola municipal, Societat coral, La Americana, Centre Sabadellench, Ateneo Sabadellench, Academia Católica* de Sabadell y *Lliga Regional* de Manresa.

Oberta la sessió per lo Sr. Alcalde, feu us de la paraula lo Sr. Capmany, president del *Centre Catalá*, é individuu de la Comissió organisadora, qui esplicá l' obgecte de la reunió, fent notar la importancia que li donava l' havershi posat al davant l' ajuntament, que aquesta vegada, com sempre, havía sapigut escoltar la veu del poble, conducta que fa ressaltar molt més la d' altres ajuntaments qui dexen abandonats á sos representats, afegint que si, segons lo que 's deya, la corporació municipal arribava á ésser destituhida per haver patrocinat aquell acte, los sabadellenchs sabrien tornarlo á son lloch, no per medi de les urnes, sinó també, si precís era, á pes de braços. Tornant al obgecte de la reunió, feu los cálculs demostratius de que aquest any han anat á servir al rey 2.416 catalans més dels que legalment havíen d' anarhi, corresponentne á Sabadell 26 y 104 als demés pobles de son districte judicial, lo qual es més de doldre, per ésser en gran nombre les provincies castellanes que hi han contribuhit ab un número molt més petit del que 'ls tocava. Acabá dihent, que sens dupte, alguns nos motejarán de filibusters per l' acte que estavam realisant, quan los filibusters son los que van contra la pátria y que á costa d' ella viuhen, empobrintla.

Nostre estimat company de Redacció En Lluis Marsans, parlá després en representació de la *Associació Popular Regionalista*, que fou la primera que doná lo crit d' alerta en aquesta qüestió y la que més ha treballat á fi de remoure la opinió pública. Després de saludar al poble de Sabadell, començá son discurs esplicant los treballs portats á cap per la entitat que representava y 'ls fruyts obtinguts en sa campanya, senyalant com de carácter més práctich l' acort pres per la Diputació de Tarragona. Feu notar la diferencia entre Catalunya, á qui li han exigit soldats de més, y Asturies que n' ha donat 2.176 menos dels que li corresponen, afegint que cap interés regionalista nos guiava en fer semblants reclamacions, com ho demostrava lo que essent partidaris del servey militar voluntari en temps de pau y obligatori en temps de guerra, podriam aprofitar semblant estat de coses pera fer propaganda de nostres idees, y que dexavam de ferho per defensar tant sols l' interés de salvar d' una indigna esplotació la sanch del poble catalá. Agrahí en nom de la *Associació* la invitació pera pendre part en lo *meeting*, y acabá fent avinent que l' assumpto de que 's tracta á tots interessa ja que la injusticia de que 'ns quexém no es sols d' aquest any, sinó que ha sigut en anys anteriors y será en los vinents, si 'l poble catalá no procura posarhi 'l degut remey.

S' axecá després lo Sr. Fuster, metge de Ripollet, en representació dels pobles de la comarca, y després d' un brillant exordi en que recordá haverse tingut de reunir ja en aquell lloch pera protestar d' una altra imposició dels enemichs de nostra terra, manifestá que la única rahó que tenia 'l centralisme pera obrar com obra era sols la de que eram catalans, sense comptar que nosaltres havíam contribuhit poderosament al engrandiment d' Espanya. Feu una comparació entre les poblacions de Catalunya, riques y florexents quasi totes, ab les demés d' Espanya, pobres y plenes de miseria la major part, no trovant estrany que 'ls politichs dirigissin aqui totes ses mires egoistes.

Feu present que Catalunya havía contribuhit sempre á defensar la integritat d' Espanya, peró que no podém tolerar de cap manera que 'ls catalans vagen á soldat, mentres los d' altres regions s' están tranquils á casa. Catalunya, afegeix, te dret á exigir que no li demanen més soldats dels que per lley li pertóquen. Alaba la conducta del ajuntament que s' ha sabut posar al lloch que deu ocupar tot bon catalá, afegint que mentres se pose al costat de son poble pera defensar lo de casa, res deu temer Sabadell. Acabá confiant en que tothom contribuhirá á que sien tornats á casa los mil y pico de catalans víctimes del caciquisme castellá.

Lo Sr. Cruells comença enviant una abraçada als que á Cuba guerregen baix la bandera d' Espanya pera sofocar una insurrecció que tindría molt de discutible, si no fossen los actes vandálichs de les partides separatistes. Esplicá les diferentes maneres ab que s' ha vingut practicant des de antich lo sistema de fer gent pera la guerra, essentne la darrera lo sistema de les quintes, sistema perfectament igualitari, si 's fes ab justicia; pero com á Madrid nos estimen tant, resulta que sempre que s' ha de repartir una cosa axís, no 'ls sap greu de donarnos la part més grossa. Se fixá en l' art. 3 de la Constitució que obliga á tot espanyol á fer lo servey de les armes, article que pera que 's cumplís avuy hauría de ser redactat en la següent forma: «Art. 3.er Tot espanyol que siga pobre ha de servir á la pátria, sempre que la lley lo cride y no sápiga burlarla.» Abogá en favor del servey militar obligatori, donchs encar que sembla que tots som iguals, ja que tots podém salvarnos pagant trescents duros; fa observar que no es lo mateix lo sacrifici que al donarlos fa 'l pobre, que li representen molts anys de treballs, estalvis y sacrificis, ó 'l rich que, si molt convé, en qualsevol altra ocasió 'ls donará pera satisfer ses passions. Afegí que lo moviment iniciat á Sabadell s' estendrá com taca d' oli per tot Catalunya, no duptant que si sabém marxar units guanyarém, donchs sempre que junts hem demanat una cosa, 'ns la han concedida, y quan no, sempre 'ns queda la recurs de péndrensela.

Seguidament parlá lo tinent d' alcalde D. Enrich Durán, qui començá per felicitar á totes les associacions de Sabadell per haver contribuhit ab totes ses forces al acte que 's celebrava. Feu constar que l' acte no tenía cap color politich, ni era fet per crear cap dificultat al govern, y sí sols pera vetllar pera 'ls pobres que no tenen trescents duros. Recordá que quan en atenció á son cárrech hagué de despedir á la estació als sabadellenchs que anaren á servir les escenes que presenciá li feren l' efecte d' un enterro. En nom de l' ajuntament manifestá que no aceptava cap felicitació, puix essent aquest representant del poble, al costat del mateix devía posarse y á ell devía defensar, no cumplint per lo tant més que ab sa obligació. Finí lo Sr. Durán son discurs excitant á les diputacions pera que 's posessin al davant de aquest moviment que ha de acabar ab resultats positius y no com altres que han acabat com foch d' encenalls. A continuació 's llegiren adhessions de les Diputacions provincials de Barcelona y Lleyda, del diputat provincial per Reus, D. Anton Serra; *Lliga de Catalunya, Associació Agrícola de Reus y sa comarca*, Ajuntament d' Olot, Diputat á Corts D. Timoteo Bustillo y *Lliga Regional* de Manresa, que portava la representació del *Centre Comercial é Industrial Manresá, Centre Unió manresana, Circol tradicionalista, Casino artesá, Porvenir manresá, Casino La Prosperitat, Ateneo obrer de Manresa, Centre Industrial de Manresa y sa comarca, Casino Ibérich* y *Centre de la Unió Republicana*. Després d' acabat lo *meeting* se rebé una adhessió del *Ateneu Tarragoní de la Classe Obrera*.

Abans d' acabarse lo *meeting* se doná lectura de les següents conclusions, que foren aprobades per unanimitat:

1.ª Reforma de la vigent lley de reemplás del exército, de manera que 'l contingent armat se demane proporcionalment al número de minyons sortejables antes de deduhirne les exempcions.

2.ª Escitar als ajuntaments pera que inclogueii en sos allistaments, á tots los minyons que corresponga, sens perjudici de que 'l govern, pera conseguirho, adopte les mides qu' estime oportunes pera assegurar la inclusió d' aquests minyons.

3.ª Ordenar á les Comissions provincials que en us de les atribucions que 'ls hi concedeix l' art. 63 de la lley, revisen totes les exempcions que 'ls ajuntaments acorden, segons lo que mana dit article.

Sabadell ha cumplert ab son dever y demostra que estima com se mereix la sanch de sos fills. Veurém ara si les demés poblacions seguirán tan patriótich exemple.

J. Bordas.

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

La Almudaina. Palma de Mallorca, 25 Desembre: *Anémia*, per P. Alorda. Tracta de la vida dels Ajuntaments de Espanya, planyentse de la llur desorganisació y crexent debilitat, assenyalant com á una de les causes principals de tal decadencia y ensemps obstacle pera la reacció que molts demanen, á «la exagerada centralisación que torpemente disfrazada con el manto de una mentida tutela va minando las atribuciones propias de nuestros Ayuntamientos hasta hacer imposible su vida legal.»

El Vendrellense. Vendrell, 29 Desembre: *Delmes y primicies*, per Jaume Ramon. Defineix aquestes abolides prestacions, consignant detalls curiosos y molt sugestius sobres la varietat de regles per que 's regien en lo terme del Vendrell y en lo de Sant Vicents dels Calders. Conclou l' article ab aquesta consideració: «... després de tant y tant com sempre s' ha predicat contra 'ls delmes y sense ánimo de volguerlos apoyar, ni molt menos, sols sí, volém comparar-los ab la actual contribució territorial... y trobarém que mentres ab aquell sistema... no s' arribava á pagar lo quatre per cent brut del import de la cullita, que no representa pas un dotze per cent del producto líquit, ara paguém passa del vint per cent de dit producto líquit...» sense perjudici, com nota l' autor, d' una colla d' altres impostos.

La Vanguardia. Barcelona, 31 Desembre: *La federación australiana*, per Joseph Zulueta. Artícle motivat per la noticia de que fem esment en nostre *Moviment Regionalista Estranger*, y en que l' autor galleja 'ls seus abundosos coneixements d' Historia y de Política. Aquest article ofereix la particularitat de que sense dir un mot de la qüestió cubana, planteja 'l problema que allá, á copies de sanch dels pobres y de diners dels qui 'n tenen, s' está debatent, é indica la solució més convenient y més noble, al sostenir que 'l régimen de llibertat pera 'ls pobles qui constituhexen un Estat, es lo camí per ahon va aquest al seu engrandiment y á sa ventura. Als catalanistes no 'ns va mal aquesta solució.

La Renaixensa. Barcelona, 1 Janer: *Deu té un bastó...*, per Enrich Prat de la Riba. La guerra de Cuba es una de tantes manifestacions del cástich que persegueix á Espanya per lo dolent govern que des de la conquista ha donat á ses *indies;* es un fruyt «dels odis y rencors que generacions de criminals han anat acumulant al dessobre de generacions de víctimes.» Los pobles son castigats també per sos actes culpables. Catalunya ha pecat; ha pecat consentint sa privació d' autonomía, y que la direcció de sa vida fos en mans forasteres. També ne pagará la pena. Per bé que acabe la guerra cubana, será aquesta potser «lo començament del flagell á que s' ha fet acreedor lo industrialisme exagerat de la gent de nostra terra, y son menyspreu pera tots los interessos que no son esclusivament materials.»

DIETARI DEL PRINCIPAT

Desembre.—*Dia 27.*

Se constituheix la Junta d' administració y vigilancia de la nova Aduana d' aquesta ciutat, baix la presidencia del President de la Cambra de Comerç, D. Manel Girona y Agrafel.

Dia 29.

La Academia de Belles-Arts de Barcelona, celebra sa sessió pública anyal en la que D. Joseph Lluis Pellicer llegeix un important treball sobre la «Importancia de la ensenyança artística», y 's repartiren los premis als dexebles més distingits de les Escoles de Belles-Arts.

—Es inaugurada la illuminació eléctrica de Darnius.

Dia 30.

Te lloch simultáneament á Barcelona y á Madrid, la subasta pera la construcció de la nova Aduana d' aquesta ciutat. La millor proposició presentada á fou la de D. Domingo Vehil, representant de la Societat catalana General de Crédit, que s' ofereix á construhirla per 1.518.000 pecetes.

—Reunits los accionistes del ferrocarril de Sant Joan de las Abadesas, acorden per unanimitat demanar la anulació del contracte celebrat ab la Companyía de Camins de ferro del Nort d' Espanya.

Dia 31.

Ha sigut elegit president de la Societat Económica Barcelonina d' Amichs del Pays, D. Joaquim M.ª de Paz.

—Son embarcats en nostre port, á bordo del «Leon XIII» 1027 reclutas que s' envien á Cuba pera combatre l' alçament separatista.

—De retorn de Madrid, arriba á Reus, lo Emm. Sr. Cardenal d' Urgell, essent rebut per les autoritats y nombrós públich, ab manifestes proves de respecte y entussiasme.

Janer.—*Dia 2.*

Té lloch la subasta de 1300 obligacions del empréstit de nostra Diputació provincial. Fou cuberta més de tres vegades.

—Surt de Barcelona, una comissió de nostre Ajuntament, pera felicitar á Tárrega al Emm. Cardenal Casanya y assistir á les festes ab que la ciutat de la Seu d' Urgell progecta celebrar la distinció de que ha sigut obgecte son Prelat.

—Arriba á Lleyda, ahon es obsequiat per l' Ajutament, lo Emm. Cardenal Dr. Casaña.

Dia 3.

Se promou un abalot á Sans ab motiu d' haver suprimit l' Ajuntament, per rahó de economies, una part de la illuminació pública.

La Catalana.—Imp. de J. Puigventós. Dormitori de St. Francesch, 5.